

Fonden för mänskliga rättigheter Effektrapport 2023

Vår vision

En fredlig värld där mänskliga rättigheter och allas lika värde respekteras och efterlevs, där samhällets aktörer har kunskap om sitt människorättsansvar och där var människa är medveten om sina rättigheter och har möjlighet att utkräva dem.

Effektrapporten syftar till att på ett övergripande plan visa på några av våra huvudsakliga aktiviteter under 2023 och hur de bidragit i arbetet med att förverkliga vår vision.

MR-Fondens förändringsteori utgår från ett rättighetsbaserat arbetssätt vilket både är målet och meningen med verksamheten. Genom att tillämpa principerna **transparens, icke-diskriminering, delaktighet** och **ansvarsutkrävande** i alla led tror vi att förändring är möjlig.

Vårt arbete utgår ifrån femårsstrategier där vi under 2023 fortsatte implementeringen av strategin för 2021-2026. Varje år utarbetas verksamhetsplaner med mål för de olika verksamhetsdelarna som i sin tur ska leda till uppfyllandet av strategin. I samband med framtagandet av den nya strategin 2021 togs en ny modell för verksamhetsplan fram med syfte att på ett enklare sätt mäta och följa upp verksamheten. Denna följer vi upp under planerings- och utvärderingsmöten och den rapporteras regelbundet till styrelsen.

I Sverige består den huvudsakliga målgruppen av policyskapare och beslutsfattare, civilsamhällesorganisationer samt akademiker och forskare. I samarbetsländerna är MR-Fondens ena målgrupp de människorättsorganisationer som direkt berörs av MR-Fondens samverkan. Det inkluderar även dessa organisationers egna målgrupper, som ofta är lokalbefolkning respektive myndigheter. Den andra målgruppen i det internationella arbetet är nyckelpersoner hos myndigheter och rättsväsende.

Organisation och avgränsningar

Fonden för mänskliga rättigheter (MR-Fonden) är en religiöst och partipolitiskt obunden stiftelse som bildades 1991 av Amnesty Internationals svenska sektion, Diakonia, Rädda Barnen, Svenska Röda Korset och Svenska Kyrkan. Sedan 2008 är Sensus studieförbund huvudman för MR-Fonden. Organisationen har sitt säte i Stockholm och kansliets arbete överses av en oberoende styrelse.

MR-Fonden vill i sin verksamhet visa hur folkrätten och de folkrättsliga instrumenten kan användas för att påverka samhällsutvecklingen i demokratisk och fredlig riktning. Det gör vi genom utbildning, opinionsbildning, informationsarbete, granskning och internationellt samarbete. Inom verksamheten ger vi stöd till kapacitetsutveckling hos både samarbetsorganisationer i andra länder och aktörer i Sverige. Vi arbetar efter devisen att tillsammans blir vi starkare och främjar därför samordning mellan olika aktörer, både i Sverige och internationellt.

MR-Fonden arbetar specifikt inom två verksamhetsområden: Ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (ESK-rättigheter) och Upprättelse för människorättskränkningar (övergångsrättvisa).

Under året bedrev vi verksamhet i Sverige, Colombia, Kuba, Myanmar och Uganda liksom verksamhet kopplad till framför allt FN. I effektrapporten har vi valt att visa på den övergripande verksamheten som omfattar både den svenska och den internationella delen av våra aktiviteter. För en mer täckande rapportering av MR-Fondens verksamhet, se gärna vår Årsrapport för 2023.

Förändringsteori och problem

MR-Fonden har en hög ambition att göra skillnad med strategiskt inriktade insatser för att stärka och värna efterlevnaden av mänskliga rättigheter internationellt och i Sverige. Vårt uppdrag är att bevaka och granska hur i synnerhet de mest utsatta i samhället får sina mänskliga rättigheter tillgodosedda liksom att arbeta genom och med lokalt förankrade partnerorganisationer inom civilsamhället. Vår vision är en fredlig värld där mänskliga rättigheter och allas lika värde respekteras och efterlevs, där samhällets aktörer har kunskap om sitt människorättsansvar och där var människa är medveten om sina rättigheter och har möjlighet att utkräva dem.

MR-Fonden har under strategiperioden 2021-2026 valt att prioritera följande områden:

- Att stärka ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (ESK-rättigheter)
- Att bidra till upprättelse för människorättskränkningar (övergångsrättvisa).

Dessa två områden länkar båda i hög grad till hållbar fred och i vårt arbete inriktar vi oss – förutom på FN - bland annat på regionala institutioner för mänskliga rättigheter.

Mänskliga rättigheter är kompassen i MR-Fondens verksamhet – både som metod och som mål. Utgångspunkten för MR-Fondens arbete är civilsamhället. Det är genom de människonära och lokalt förankrade organisationerna - ett livskraftigt civilsamhälle – som ett sammanhållet, jämlikt, rättvist och fredligt samhälle och en fungerande demokrati byggs. Vi ser ett starkt

samband mellan tillgången till ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter och olika former av ojämlikhet som råder i samhället, med åtföljande ekonomiskt och demokratiskt utanförskap. Dessa rättigheter är viktiga för att stärka människors egenmakt och positiva deltagande i samhällsutvecklingen.

Vi ser även att de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna är en central stöttepelare i det fredsbyggande och upprättelseinriktade arbetet efter väpnade konflikter eller i övergången från ett hårdfört politiskt klimat till en inkluderande demokratisk process. Civilsamhället är viktigt som opinionsbildare, granskare, och röstbärare för både individer och grupper i samhället som marginaliserats, diskrimineras och utsätts för orättmätiga kränkningar. Det krympande utrymmet globalt för civilsamhället som aktör i en samhällsutveckling som bygger på demokrati och rättvisa utgör ett hot mot de internationellt överenskomna mänskliga rättigheterna. MR-Fonden vill motverka denna utveckling och återupprätta respekten för mänskliga rättigheter åt alla och envar på jämlika villkor med särskilt fokus på de mest utsatta.

Även om alla mänskliga rättigheter är lika viktiga och hänger ihop har MR-Fonden valt att särskilt fokusera på ESK-rättigheterna som ett verksamhetsområde. Dessa rättigheter har att göra med de delar av våra liv som är närmast oss – som rätten till utbildning, hälsa och arbete. Trots det behandlas ESK-rättigheter ofta som en fråga om politisk resursfördelning snarare än juridiska utkrävbara rättigheter. Därmed missar vi att se att fattigdom och ojämlikhet existerar på grund av bristande tillgång till rättigheter och fokus blir istället att angripa symptomen, t.ex. just fattigdom och ojämlikhet. Detta är ett skäl till att MR-Fonden särskilt arbetar med att stärka kunskapen kring ESK-rättigheternas utkrävbarhet, att skapa medvetande om deras innebörd och bidra till att de gradvis förverkligas i sin helhet. ESK-rättigheterna är även ett bra verktyg för att arbeta med de globala hållbarhetsmålen som finns i Agenda 2030 och för uppfyllandet av övriga mänskliga rättigheter.

Att vårt andra verksamhetsområde handlar om övergångsrättvisa är inte en slump utan har att göra med att många av våra samarbetspartners genom åren har visat på hur viktigt det är att planera för en hållbar uppbyggnad av samhället efter en väpnad konflikt eller där det finns ett demokratiskt underskott. Utifrån de internationella samarbetena har vi fått upp ögonen för situationer även i Sverige där gruppers mänskliga rättigheter kränks utan att de fått upprättelse. Den historiska behandlingen av Sveriges romer eller vårt urfolk samerna är två exempel på bristande tillämpning av övergångsrättvisa i vårt eget land. Detta är nära kopplat till ESK-rättigheterna och inkluderades i den parallellrapport som MR-Fonden samordnade och lämnade in till FN:s ESK-kommitté.

Det finns ett mervärde i att civilsamhällesaktörer är engagerade i övergångsrättviseprocesser eftersom de kan främja, granska, förankra och på andra sätt bidra till sådana processer. Övergångsrättvisa överlappar även med det bredare arbetsområdet upprättelse för kränkningar av mänskliga rättigheter som MR-Fonden fokuserar på. Vi har arbetat med övergångsrättvisa sedan 2006 och har under denna tid etablerat oss som den ledande civilsamhällesaktören i Sverige på området. Övergångsrättvisa har kopplingar till såväl mänskliga rättigheter som freds- och demokratibyggnad. Vi ser det som vår uppgift att integrera dessa perspektiv och överbrygga den traditionella synen på motsättningarna mellan fred och rättvisa – såväl i teori som i praktik. Rent konkret i verksamheten handlade detta om att sprida information om de pågående svenska sanningskommissionerna för det samiska folket och tornedalningar, lantalaiset och kväner och koppla arbetet till civilsamhällets deltagande.

Strategin som styrelsen antog för 2021-26 tog ytterligare ett steg i ambitionen att länka samman de två tematiska områdena.

Mål och aktiviteter

För att uppnå strategin genomförs många olika aktiviteter som återfinns i den årliga verksamhetsplanen.

MR-Fondens arbete ska på längre sikt stärka efterlevnaden av de mänskliga rättigheterna. Vi samarbetar med partnerorganisationer och andra allierade i Sverige och i olika länder som är experter på sina sammanhang och själva bäst prioriterar människorättsarbetet i den egna kontexten. Vi i vår tur bistår med att stödja dem finansiellt och ibland med kunskap, facilitera utbyten och öppna dörrar som är utmanande för dessa aktörer att själva få till stånd, exempelvis med beslutsfattare i Sverige och Europa.

Att arbeta med samhällsförändring tar tid och många av våra partners verkar i länder och regioner med stort människorättsligt och demokratiskt underskott. Ibland syns knappt framstegen och själva upprätthållandet av ett oförändrat läge kan vara en bedrift i sig. Men trots det har vi sett att små steg över tid kan leda till viktig förändring och därför tror vi att vår vision är möjlig att uppnå.

Verksamheten förväntas inom strategiperioden 2021 - 2026 genom årligen uppställda specifika mål ha bidragit till att:

- människor får ökad tillgång till och kunskap om ESK-rättigheterna
- ESK-rättigheterna får tydligare genomslag som rättigheter i den praktiska politiken
- öka utkrävbarheten och uppfyllelsen av ESK-rättigheterna
- bidra till en utveckling av rättighetsbegreppet och tydliggörande av ESK-rättigheternas innebörd
- stärka individers tillgång till rättvisa
- bidra till en ökad kunskap och utveckling av övergångsrättviseregioner och tydliggörande av dess innebörd för att förhindra framtida människorättskränkningar och bidra till olika former av upprättelse
- genom ökad kunskap om ESK och övergångsrättvisa och kopplingarna dem emellan bidra till förutsättningar för hållbar fred.

Aktiviteter

MR-Fonden arbetar med mänskliga rättigheter både i Sverige och internationellt. Det ger värdefulla synergier och ett mervärde, vilket gynnar båda verksamheterna. De kunskaper och erfarenheter som det internationella arbetet ger behövs för att vara relevant och trovärdig i det kapacitetstärkande arbetet och påverkansarbetet i Sverige. Trovärdigheten och den kompetens vi bidrar med i de internationella samarbetena ökar av det egna arbetet med MR-granskning, kapacitetstärkande aktiviteter och påverkansarbete på hemmaplan. Att kunna granska och ta fram

egna rapporter och skrifter är en förutsättning för att kunna driva påverkansarbete och öka synligheten i Sverige för att därmed få ett större genomslag i de prioriterade frågorna.

Inom verksamheten har vi under året använt oss av olika metoder för att uppnå resultat.

Kunskaphöjning: För att rättigheter ska kunna respekteras, skyddas och utkrävas behövs kunskap kring deras innebörd. MR-Fonden arbetar därför med att öka kunskapen kring mänskliga rättigheter genom seminarier, utbildningar, rådgivning samt publikationer.

Granskning: För att stärka individens tillgång till rättvisa och motverka framtida människorättskränkningar behövs kontinuerlig granskning av olika skyldighetsbärare. Genom framtagande av alternativrapporter, deskstudier, sammanställningar och analyser arbetar MR-Fonden med att syna hur stater lever upp till sina internationella åtaganden.

Opinionsbildning: För att synliggöra människorättsutmaningar och stärka det offentliga samtalet kring mänskliga rättigheter arbetar MR-Fonden opinionsbildande. Via debattartiklar, seminarier, möten, konferenser och nätverksbyggande försöker MR-Fonden få såväl beslutsfattare som andra samhällsaktörer att tillämpa ett rättighetsperspektiv.

Stöd till människorättsförfvarare: Med människorättsförfvarare menas individer, grupper av människor eller organisationer som på ett fredligt sätt försvarar de mänskliga rättigheterna. Dessa är en viktig del i arbetet med att bevaka att rättigheter efterlevs samt att skydda utsatta. Eftersom människorättsförfvarare är särskilt utsatta arbetar MR-Fonden för att underlätta deras arbete. Detta görs via finansiellt stöd, utbildning, erfarenhetsutbyten och bistå med tillträde till arenor där beslut fattas.

Resurser

Organisationen har resurser i form av ett kansli i Stockholm med experter på olika områden som leds av en generalsekreterare vars uppgift det är att utföra styrelsens beslut och hantera den dagliga verksamheten. MR-Fonden har en oberoende styrelse och en huvudmannorganisation med närvaro och verksamhet i hela Sverige. Varje termin tar vi emot praktikanter från högskolor och universitet som bistår med en ovärderlig kompetens och inspiration. Denna verksamhet fortsatte att lyftas under 2023 då vi konsoliderade vårt praktikantprogram. Dessutom arbetar vi med externa konsulter och resurspersoner som bidrar med viktig lokal kännedom och kunskap.

MR-Fonden samverkar med människorättsaktörer och organisationer i Sverige och i andra delar av världen som bidrar med kunskap kring mänskliga rättigheter i stort men även för MR-Fonden som organisation. Vi är själva huvudman för nätverk som Svenska nätverket för övergångsrättvisa, Colombiagruppen och från 2023 även MR-nätverket, men ingår också i ett stort antal svenska och internationella nätverk som bidrar till och stärker arbetet. Här ingår exempelvis Arrangörsgruppen för MR-dagarna, Oidhaco, ESCR-Net och Koalitionen för internationella brottmålsdomstolen (CICC).

Våra finansiärer som bidrar med finansiella resurser för vårt och våra partners arbete ser vi också som en stor resurs då deras krav och standards bidrar till vår utveckling och lärande.

Vi ser vårt medlemskap i Giva Sverige som en resurs för oss att lära oss mer, utveckla vår transparens ytterligare och även för att synliggöra vårt och våra partners människorättsarbete. Som en direkt följd av medlemskapet och kvalitetskontrollen har vi arbetat om vår verksamhetsplan för att på ett enklare och tydligare sätt följa upp verksamheten. Detta redovisas i den föreliggande effektrapporten. De revisioner som den oberoende revisionsbyrån PwC genomför av verksamheten, både i form av projektrevisioner och årliga förvaltningsgranskningar, ser vi också som en resurs i vårt utvecklingsarbete och för ökad trygghet för våra partners, finansiärer och människor som i stort berörs av vårt arbete.

Verksamheten finansieras i huvudsak med direktfinansiering från svenska myndigheter som Sida, Svenska Institutet samt vidareförmedling av statliga medel genom ForumCiv. Sensus studieförbund bidrar med ett årligt huvudmannabidrag. Vi ser att det medför en sårbarhet att finansieringen är beroende av statliga medel utifrån att den politiska kontexten är föränderlig och vi avser därför inom nästa strategiperiod att bredda finansieringsbasen. Anskaffandet av ett 90-konto ses som ett led i detta.

Verksamhetskostnader

Under 2023 var MR-Fondens totala verksamhetskostnader 14 421 876 SEK.

Prestationer

Under 2023 märktes ingen nämnbar påverkan utifrån Covid-19 i Sverige, och i samarbetsländerna var den väldigt låg. Dock har pandemin satt stora spår globalt i arbetet med mänskliga rättigheter, särskilt i konflikttrubbade och låginkomstländer har utvecklingen backat.

Sveriges regering fattade under 2022 och 2023 ett antal större policybeslut med stor och omedelbar påverkan både på internationell och nationell verksamhet finansierad med statliga medel vilket skapat osäkerhet både för branschen som helhet och för MR-Fonden. Flerårsavtal som preliminärt hade beviljats med start i januari 2023 revs upp med minimal tid för omställning och pågående avtal revs upp eller minskades. För MR-Fonden betydde det specifikt att samordningen för nätverket Colombiagruppen fick finansieras enbart med egeninsatser från medlemmarna. Flera anslag som tidigare kunnat sökas drogs in, exempelvis Folke Bernadotteakademins stöd till civilsamhället. Den korta framförhållningen medförde en stor påfrestning på organisationen och partnerorganisationerna och det var en prestation av alla inblandade att hantera många utmaningar samtidigt – särskilt i ljuset av så många stora globala konflikter som intensifierades under året.

- Samarbetet och kontakterna med Institutet för mänskliga rättigheter fortsatte att utvecklas under året. Kopplat till regeringens olika policybeslut fanns en stor osäkerhet kring institutets budget och med det dess kapacitet att verka effektivt. MR-Fonden skrev ett öppet brev till statsministern som 56 organisationer stod bakom och genomförde en kampanj #ingenvanligmyndighet som 27 organisationer medverkade i.

Vi konstaterar att regeringen under hösten fattade beslut om att bibehålla budgeten för institutet och att kampanjen uppnådde sitt mål.

- Under verksamhetsåret fortsatte MR-Fonden att granska och bevaka Sveriges efterlevnad av sina åtaganden utifrån de mänskliga rättigheterna. MR-Fonden avslutade det omfattande arbetet med att samordna civilsamhällets parallellrapport till FN:s kommitté för ESK-rättigheter och 32 organisationer ställde sig bakom rapporten. Då även FN:s arbete blivit försenat på grund av pandemin sköts granskningen av Sverige upp till februari 2024.
- Nytt för året är att MR-Fonden blev tillfrågad att ta över samordningen av det största svenska människorättsnätverket ("MR-nätverket") med ett 60-tal medlemsorganisationer. Beslutet att anta uppdraget vilade på analysen att det är en särskilt viktig tid att bevaka hur Sverige lever upp till de mänskliga rättigheterna genom samordning och gemensamt agerande i civilsamhället. Samordningspositionen innebär planering av dagordning för mötena, att vara kontakt för externa personer från exempelvis Regeringskansliet, FN, EU för att dessa ska kunna nå ut brett till svenska MR-organisationer, agera bollplank gentemot andra aktörer som Institutet för mänskliga rättigheter, länsstyrelser och kommunnätverk med fokus på mänskliga rättigheter.
- MR-Fonden är medlem i arrangörsguppen för MR-dagarna och i november kunde MR-dagarna genomföras på plats i Helsingborg. Kansliet medverkade med monter och diverse andra aktiviteter inklusive två större seminarier, varav ett om Colombia och ett miniseminarium.
- Under året har arbetet med att vidareutveckla MR-Fondens arbete inom fred, säkerhet och mänskliga rättigheter fortsatt med särskilt fokus på övergångsrättvisa (transitional justice). Arbetet med att driva det Svenska nätverket för övergångsrättvisa fortsatte. MR-Fonden är även ansvarig för den svenska samordningen av kampanjen *Gqual* om bättre genderbalans i regionala och globala fora. För att synliggöra och granska svenska statens arbete med de två sanningskommissionerna - om det samiska folket samt tornedalningar, kväner och lantalaiset - anordnade vi ett seminarium efter inlämningen av slutbetänkandet för den senare i november. Vikten av att fortsätta granskningsarbetet blev tydligt utifrån de slutsatser som drogs under seminariet.
- MR-Fonden har de senaste åren verkat för att i högre grad inkludera unga i målgruppen. Som ett led i detta inledde vi ett samarbete med Enskilda Högskolan Stockholm (EHS tidigare THS) kring utlysningen av en gemensam uppsatsävling riktad till högskole- och universitetsstudenter på temat fred, säkerhet och mänskliga rättigheter. Detta samarbete föll väl ut och fortsätter 2024.
- Verksamheten med syfte att stödja människorättsförsvarare i Latinamerika och Karibien fortgick. Det Sida-finansierade programmet med fokus på stärkande av civilsamhällets aktörer i Kuba spelade en viktig roll i att öka kännedomen om mänskliga rättigheter.
- MR-Fonden startade under 2023 ett nytt program som programpartner i *Large Partnership Funding* hos ForumCiv. Stödet innebär att MR-Fonden har beviljats medel för internationellt utvecklings-samarbete för perioden 2023-27 i samverkan med organisationer i Colombia och Myanmar. I Colombia samarbetar MR-Fonden med tre MR-organisationer i ett projekt som uppmärksammar och förbättrar MR-situationen för en del av urfolken i norra Colombia. Samarbetsprojektet med tre organisationer i Burma/Myanmar kantades under året fortsatt av den militärkupp som genomfördes i

februari 2021. Stödet gjorde stor skillnad för våra partners möjligheter att fortsätta genomföra människorättsutbildningar och ta vittnesmål från människor som utsattes för olika kränkningar, inte minst hbtqi-personer.

- Ett nytt projekt i Uganda påbörjades, med stöd av Svenska institutet. Projektet som genomförs tillsammans med en kvinnorrättsorganisation fokuserar på att öka kvinnors politiska deltagande och skapa förståelse för hur detta bidrar till en positiv utveckling i landet.
- Under året avslutades projektet som genomförts tillsammans med HandikappHistoriska Föreningen med stöd av Allmänna Arvsfonden. Projektet satte ljuset på svenskt agerande och deltagande i framtagandet av CRPD (FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning) och visade på att det finns stort fortsatt behov av att verka för att konventionen ska implementeras.
- MR-Fonden deltog i ett antal kurser och seminarier som anordnades av Giva Sverige samt lämnade in en effektrapport som ett led i den granskning som ett medlemskap medför. Ingen insamlingsverksamhet bedrevs under året. Under året gjordes förberedelserna inför ansökan om 90-konto hos Svensk insamlingskontroll.
- MR-Fondens strategiska kommunikationsarbete effektiviserades avsevärt under året med hjälp av den nya kommunikationspolicyn som togs fram i början av året.
- Samverkan mellan MR-Fonden och huvudmannen Sensus studieförbund fortsatte under året och ett antal gemensamma aktiviteter genomfördes.

Länkar till rapporter och aktiviteter finns på vår hemsida: www.humanrights.se

Utvärdering av verksamheten

Målen i MR-Fondens strategi 2021-2026 formulerades på ett tydligare sätt för enklare mätbarhet och för att bättre reflektera den samtid som MR-Fonden rör sig i och vill påverka. Skrivningar rörande Agenda 2030 och kopplingar till fred och säkerhet liksom miljö skärptes och ambitionsnivån höjdes vad gäller att hålla samman verksamheten och göra den mer tematiskt strömlinjeformad.

Strategin operationaliseras i årliga verksamhetsplaner som följs upp varje kvartal av både kansli och styrelse. De förankras i årliga planerings- och utvärderingsprocesser. Under 2022 implementerades en ny intern uppföljningsmetod som inkluderade två utvärderingar per år av de tematiska fokusområdena (ESK-rättigheter och Övergångsrättvisa). Detta föll väl ut och fortsatte under 2023.

Strukturen för verksamhetsplanen som ändrades 2022 för att göra en enklare och tydligare uppföljning föll väl ut och förfinades under 2023. På projektnivå inom de olika verksamhetsområdena genomförs regelbundna utvärderingar, både internt och externt, kvalitativt och kvantitativt. Dessa redovisas inom ramen för finansiärens riktlinjer. Riskbedömningar och utvärderingar av risk görs på projekt och organisationsnivå. Styrelsens och kansliets bedömning är att verksamhetsplanen nu är enklare att följa upp och mäta. Verksamhetsplanen kopplas direkt till strategimålen samt målgrupper i en enkel matris där de olika delarna markeras beroende på hur de uppfylls. En enkel modell med trafikljusfärger gör det lättare för styrelsen att snabbt få insyn i de delar av verksamheten som avviker och kunna

följa upp dessa. I slutet av året togs en överskådlig sammanfattning av verksamhetsplanens uppfyllelse fram som på ett överskådligt sätt synliggjorde kopplingen mellan utfallet för året och strategimålen.

I slutet av 2023 stod MR-Fonden på tur att granskas av ForumCiv i en större s.k. FACT-granskning. Det var en lärorik process för att säkerställa att rutiner och kontroller är på plats och en möjlighet att ytterligare förändra i positiv riktning. Ett första utkast från granskningen visade på ett mycket positivt utfall och inga omedelbara uppföljningspunkter har angetts. De rekommendationer som ges är av allmän karaktär och kommer tas omhand av MR-Fonden i uppdateringen av de interna rutinbeskrivningarna.

MR-Fonden fortsätter under strategiperioden att ta ett nytt grepp i den rättighetsbaserade ansatsen för att se på både den egna organisationen och omvärlden med mer kritiska ögon - med sikte på att bidra till hållbar förändring.

Ett stort tack till alla människorättsförsvare som bidragit under året

*Personal, styrelse, Sensus studieförbund, praktikanter,
samarbetspartners och finansiärer*

